

Kandidatnummer: 724 & 747

**Er identitet viktigere i en
distriktskommune enn i en
sentrumskommune?**

Betydningen av identitet i en sammenslåingsprosess

Sammendrag

Formålet med denne bacheloroppgaven er å finne ut om identitet er viktigere i en distriktskommune enn i en sentrumskommune i en kommunesammenslåingsprosess.

Vi har sett nærmere på tre faktorer som vi mener har innvirkning på innbyggernes identitet til kommunen, og deretter drøftet hvorvidt kommunepolitikerne tar hensyn til identitet ved beslutningen om en sammenslåing skal foretas eller ikke.

De tre faktorene er:

- Alder
- Bo- og arbeidsmarked
- Kommunestørrelse

Vi vurderte hvor stor betydning kommunens alderssammensetning har for identiteten. I tillegg drøftet vi hvorvidt flytteaktiviteten og pendlingsmønsteret, samt om kommunens størrelse hadde innvirkning på innbyggernes stedsidentitet.

I denne oppgaven har vi intervjuet seks lokalpolitikere fra tre forskjellige partier i de to kommunene med formål om å innhente informasjon fra informantene i rollene som både lokalpolitikere og innbyggere i kommunene. Deretter har vi drøftet dette opp mot statistikk fra de to kommunene.

Funnene viser at identitet er viktigere i distriktskommunen enn i sentrumskommunen.

Nøkkelord: Kommunesammenslåing, identitet, kommune, distrikt, sentrum

Høgskolen i Oslo og Akershus, Institutt for offentlig administrasjon og ledelse
Oslo 2017

Innholdsfortegnelse

SAMMENDRAG	2
1. INNLEDNING	5
<i>Hvorfor er dette interessant?</i>	6
2. PROBLEMSTILLING	6
2.1. AVGRENSNING AV OPPGAVEN	7
3. TEORI	8
3.1. KOMMUNEREFORMEN	9
3.2. IDENTITET	10
3.3. KOMMUNESTØRRELSE OG IDENTITET	11
3.4. VELGERATFERD OG POLITISKE PARTIER	12
4. METODE	13
4.1. DATAINNSAMLING	13
<i>Valg av vitenskapsteoretisk utgangspunkt</i>	13
<i>Forskningsdesign</i>	13
<i>Casestudie</i>	14
<i>Metodetriangulering</i>	14
<i>Praktisk metodisk tilnærming</i>	14
4.2. LITTERATUR.....	14
4.3. KRITERIER FOR VALG AV KOMMUNER.....	15
4.4. VALG AV INFORMANTER.....	15
4.5. INTERVJU	16
4.6. VALIDITET, RELIABILITET OG FORSKNINGSETIKK	17
5. EMPIRI	18
5.1. KORT OM KOMMUNENE	18
5.2. ALDER	18
5.3. BO- OG ARBEIDSMARKED	20
5.4. KOMMUNESTØRRELSE	21
5.5. INTERVJU	23
<i>Sentrumskommunen</i>	23
<i>Distriktskommunen</i>	26
6. DRØFTING	29
6.1. ALDER	30
6.2. BO- OG ARBEIDSMARKED	31

6.3.	KOMMUNESTØRRELSE	34
6.4.	TAS IDENTITET I BETRAKTNING AV LOKALPOLITIKERNE?.....	36
7.	KONKLUSJON	38
	LITTERATURLISTE	40
	VEDLEGG 1: INTERVJUGUIDE	43

1. Innledning

Organisasjonsteori forklarer at mange er skeptiske til og motsetter seg endring, ofte på grunn av redselen for å tape noe av verdi for dem personlig, men også fordi man av natur alltid søker stabilitet. “Mulig tap av makt og innflytelse er en av de viktigste grunnene til at mennesker motsetter seg endring i organisasjoner” (Karp 2014, 184). En kommunesammenslåing kan beskrives som en stor endring både i kommunens kultur og struktur. Når en endring som kan ramme deg inntreffer, går følelsene gjerne til det man kan miste. “Mange initiativ møter også mye motstand i organisasjonen ettersom sosiale strukturer, samt individenes behov og identitet utfordres” (Karp 2014, 23). Dersom man ikke ser hensikten med en endring, kan også motstanden bli stor.

I 2014 besluttet regjeringen at antall kommuner skulle reduseres til 358 innen 2020. Det ble bestemt at kommunene skulle slå seg sammen til større og mer robuste kommuner med mål om å bli mellom 15 000 – 20 000 innbyggere, og det var opptil kommunene selv å ta initiativ til samtaler angående mulige sammenslåingsalternativ for å unngå eventuelle tvangssammenslåinger (Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2014). Noen tanker med reformen er å gi kommunene et større ansvar med mindre statlig styring, og at beslutninger skal tas nærmere innbyggerne.

Da formannskapslovene ble vedtatt i Norge i 1837, var det 392 kommuner. Maksimalt antall kommuner Norge har hatt, var i 1930, med 747 kommuner. Fra 1960-tallet og frem til i dag har kommunegrensene vært nærmest urørt. Det er per 1. januar 2017, 426 kommuner i Norge, etter at Stokke og Andebu valgte å slå seg sammen med Sandefjord, som første nye kommune i den pågående reformen (Kommunal Rapport 2017).

Opprinnelig ble kommunenes grenser formet av landskapet, med elver, innsjøer, fjell og daler som ga en naturlig inndeling. Ettersom lokalsamfunn ble avgrenset av naturen, førte dette til at det oppstod egne dialekter i hvert distrikt. Disse dialektene påvirker fortsatt identitetsfølelsen vår. På grunn av disse naturlige inndelingene varierer kommunestørrelsene både i areal og folketall.

Ved vurdering av kommunesammenslåinger vil det alltid finnes personer som er negative til sammenslåing og mener de mister sin identitetsfølelse og stedstilhørighet dersom dette skjer. Identitet kan beskrives som hvem du er, eller hvordan du ser deg selv i forhold til verden

rundt deg. For mange vil identitetsfølelsen være viktig - det at man føler man tilhører en gruppe.

Hvorfor er dette interessant?

Vi har valgt å skrive om dette temaet fordi det er svært aktuelt i disse dager. Det er en pågående kommunereform, og flere kommuner har allerede besluttet å slå seg sammen. Det er også fremmet forslag om at noen kommuner kan bli tvangssammenslått. Grunnen til at vi vil skrive om identitet i denne sammenhengen er at det i studier trekkes frem at identitet er med på å hindre kommunesammenslåing. Det kan tenkes at mange innbyggere i forskjellige kommuner ikke ønsker å slå seg sammen, grunnet en frykt for å miste sin kommuneidentitet dersom de blir større. Vi ønsker derfor i denne oppgaven å finne ut hvor stor betydning identitet har i en kommuneslåingsprosess, og da mer spesifikt om innbyggerne i distriktskommuner har en sterkere identitetsfølelse enn innbyggerne fra sentrumskommuner.

Identitet: I denne oppgaven bruker vi ordet identitet hovedsakelig om innbyggernes tilhørighetsfølelse til kommunen eller deres lokale identitet.

Sentrumskommune og distriktskommune: Vi bruker disse to benevnelsene om de to kommunene vi har valgt å studere. "Sentrumskommunen" brukes om kommunen som ligger i forstaden til en storby, og "distriktskommunen" brukes om kommunen som har beliggenhet i et perifert område uten direkte nærhet til en storby.

2. Problemstilling

Vår problemstilling er: *Er identitet en faktor som påvirker en distriktskommune i større grad enn en sentrumskommune ved en kommunesammenslåing?* Vi tenker da på om innbyggernes identitetsfølelse knyttet til bosted er viktigere for folk i en distriktskommune enn i en sentrumskommune i en sammenslåingsprosess.

Våre forskningsspørsmål er:

1. Har innbyggernes alderssammensetning innvirkning på kommuneidentiteten?
2. Har bo- og arbeidsmarked innvirkning på kommuneidentiteten?
3. Har kommunestørrelse en betydning for kommuneidentiteten?
4. Tar kommunepolitikerne hensyn til innbyggernes identitet ved en beslutning om en sammenslåing?

Vi har som arbeidshypotese at identitet er viktigere i en distriktskommune, da vi mener det er flere faktorer som kan påvirke dette. Vi har valgt å trekke frem innbyggernes *alder*, *bo- og arbeidsmarked* og *kommunestørrelse* som viktige faktorer som kan ha en innvirkning på kommuneidentiteten. Våre arbeidshypoteser bygger i stor grad på vår forforståelse av fenomenet.

Ettersom vi ønsker å finne ut av om lokaliseringen er en avgjørende faktor ved undersøkelsen av stedsidentitet, vil vi sammenligne en sentrumskommune og en perifer kommune for å undersøke om betydningen av identitet varierer. Kommunene vi sammenligner er ikke av lik størrelse ut i fra befolkningstall, men de blir begge sett på som en slags "lillebror" for en større nabokommune. Begge kommunene har sagt nei til sammenslåing, og begge har en arbeiderpartiordfører.

Det som kjennetegner en sentrumskommune er at den i stor grad preges av pendling mellom kommunene i forbindelse med arbeid, samt mye inn- og utflytting. Mange kommuner rundt de store byene er små i areal, men store nok i folketall til å kunne klare seg på egenhånd med tanke på tjenesteyting mv. Vi definerer en distriktskommune som en liten kommune i folketall, men ikke nødvendigvis i areal, og som ikke ligger i direkte nærhet av en større by.

Ikke alle distriktskommuner regnes som små kommuner i følge Statistisk sentralbyrås (SSB) definisjon. SSB definerer små kommuner som kommuner med færre enn 5 000 innbyggere. Vi har flere eksempler der distriktskommunene har flere enn 5 000 innbyggere (5 000-19 999 innbyggere) - disse regnes som mellomstore kommuner. Sentrumskommunen vi har valgt å se på går under SSBs definisjon som en stor kommune (<20 000 innbyggere) (Langørgen, Galloway og Aaberge 2011).

Som en konsekvens av sentralisering kan man anta at kommunene rundt de store byene har et høyere folketall enn kommuner i distriktet.

2.1. Avgrensning av oppgaven

Vi går ikke i dybden på i hvilken grad en sammenslåing bør gjennomføres eller ikke, ettersom dette vil være et for utstrakt tema. Vi utelater derfor å gå nærmere inn på hvordan en eventuell sammenslåing kan påvirke tjenesteyting, kommuneøkonomi mv.

Vi vil i oppgaven drøfte noen faktorer som kan påvirke identiteten i en kommune, og av hensyn til oppgavens begrensning har vi valgt å utelate noen, deriblant innvandring og integrering, involvering i kommunen (idrettslag, kulturskole mv.) og andre faktorer som også kan være av betydning for identiteten.

3. Teori

En kommune er et geografisk avgrenset område med individuelt næringsgrunnlag og funksjon i den nasjonale infrastrukturen, et sted der mennesker bor og arbeider, og gjerne har familie og relasjoner. I Norge har alle en postadresse tilknyttet kommunen de bor i. Vi assosierer som oftest hjemkommunen med stedet man som borger har stemmerett, der man bor, der man som innbyggere møter kommunen som tjenesteyter, som elev på skolen, som besteforelder som mottar eldreomsorg, og gjennom idrettslag som utøver eller supporter mv. Selv om ikke alle knytter positive følelser til kommunen, har alle kommunen som en del av sin identitet (Jacobsen 2009, 12).

En kommune spiller mange roller i samfunnet. Ikke bare som hjemsted og territorium, men også som tjenesteyter og politisk arena. Kommunen er en sentral del av dagens velferdsstat og dens viktigste tjenesteproduserende organisasjon. En av kommunens mange viktige oppgaver er å fordele skattepengene på en måte som forvalter dem optimalt. Stemmeberettigede i kommunen er med på å velge ut representanter de mener kan ta de beste avgjørelsene for kommunen i kampen om knappe ressurser (Jacobsen 2009, 12-13)

Alle kommuner og fylkeskommuner omfattes av “*Loven om kommuner og fylkeskommuner av 1992*” – kommuneloven (Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2016) og kommunens oppgaver kommer til dels frem i denne. Loven omhandler blant annet organisering, saksbehandling, forvaltning og planlegging i kommunene. Kommunelovens § 39 a forklarer at “innbyggerne i kommunen kan fremme forslag som gjelder kommunens virksomhet”, og at “kommunestyret plikter selv å ta stilling til forslaget dersom minst 2 prosent av innbyggerne står bak forslaget” (Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2016). Dette betyr at innbyggerne står fritt til å ta opp viktige saker, og at politikerne må legge vekt på disse.

3.1. Kommunereformen

I Prop. 95 S (2013-2014) Kommuneproposisjonen 2015 ble regjeringens forslag om å gi mer makt og myndighet til større kommuner fremmet (Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2014). Regjeringen ønsket at Fylkesmannen i hvert fylke skal ha en sentral rolle i dette arbeidet, og ha ansvaret for å starte prosessen om kommunereform, i samarbeid med KS, og deretter foreta en vurdering for kommunene innen deres regioner (Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2014).

I Kommuneproposisjonen 2015 ble behovet for en reform fremmet i en egen meldingsdel. Denne inneholdt bl.a. ekspertutvalgets delrapport med tre anbefalinger for en ny kommunestruktur. Disse anbefalingene innebar “kommuner med en minstestørrelse på 15 000 – 20 000 innbyggere, sammenslåing i by-områder med felles bo- og arbeidsmarked samt redusert statlig styring og lokaldemokratiske tiltak”. Kommunereformens mål er å “sikre gode og likeverdige tjenester til innbyggerne, gi bærekraftige og økonomisk robuste kommuner, en helhetlig og samordnet samfunnsutvikling og styrke lokaldemokratiet” (Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2015).

Ønsket innbyggertall er ikke et krav dersom det er geografiske hinder som tilsier at noen kommuner ikke drar fordel av å slå seg sammen. Grunnen til at man vil danne større kommuner er at regjeringen vil tildele kommunene større og mer omfattende oppgaver enn det de har i dag, og at innbyggerne skal få en “økt innflytelse over sin egen hverdag og sitt lokalmiljø” (Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2014). De mener at en sammenslåing av flere kommuner vil styrke lokaldemokratiet, og gi et større handlingsrom til hver kommune. Det er også et spørsmål om å avvikle fylkeskommunene, lage større regioner med større oppgaver, og dermed kan deres oppgaver i stor grad bli overført til kommunene.

Politikerne mener at kommunene skal kunne følge frivillighetsprinsippet, dvs. at det skal være frivillig å slå seg sammen. Det kommer av “*Lov om fastsetjing og endring av kommune- og fylkesgrenser*” (Inndelingslova) § 10 at kommunene bør innhente innbyggernes synspunkter, og utrede ut i fra det om en sammenslåing vil være aktuell. Dersom de kommer frem til at det ikke er aktuelt med sammenslåing, må dette kunne respekteres.

“Unntak fra dette frivillighetsprinsippet vil likevel kunne være aktuelt i helt spesielle situasjoner der enkeltkommuner ikke må kunne stanse endringer som er hensiktsmessige ut fra regionale hensyn” (Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2015).

Stortinget har i enkelte tilfeller åpnet for tvangssammenslåinger. Per 1.mars 2017 er det kun et fåtall kommuner som er foreslått at skal slås sammen med tvang (NRK 2017).

3.2. Identitet

I denne oppgaven ser vi på stedsidentitet som et begrep som beskriver den tilhørigheten innbyggerne føler til hjemkommunen sin. Når en gruppe mennesker føler tilknytning og tilhørighet til hverandre, kan dette anses som et sosialt felleskap. Et sosialt felleskap knytter en gruppe mennesker sammen på bakgrunn av for eksempel lokal tilknytning, felles interesser eller genetiske likheter (Jacobsen 2009). Eksempler på grupper vi kan identifisere oss med er familie og slekt, kjønn, alder, religion, politisk ståsted, etnisitet, dialekt, hjemsted mv. "I den grad et menneske definerer seg selv som en del av dette felleskapet, kan vi si at dette er en sentral del av et menneskes identitet" (Jacobsen 2009, 36-37).

I rapporten "*Kommunestruktur mellom fornuft og følelser*" (Frisvoll og Almås 2004) lanseres begrepet *interkommunal identitet*. Dette er et begrep som blir brukt om den felles identiteten man har med kommunene man eventuelt skal slå seg sammen med. Dersom man vil skape en god identitet, er det viktig å skape bygger av interkommunal identitet. Disse byggerne kan være et felles arbeidsmarked, deling av et handelssenter, felles "skolemarked", felles institusjoner, vellykkede interkommunale samarbeid og infrastruktur.

Det kommer frem i rapporten at det er svært viktig at den interkommunale identiteten er sterk før man begynner prosessen med en kommunesammenslåing. Dersom denne identiteten ikke er moden nok, vil forsøket med en sammenslåing kunne mislykkes. En trussel for den fremvoksende interkommunale identiteten er at den må konkurrere med allerede eksisterende identiteter ("oss" og "dem"). "Samhandling som gjentas daglig over lang tid skaper en samhörighet med dem man samhandler med" (Frisvoll og Almås 2004, 23).

I Kommuneproposisjonen 2015 påpeker utvalget at lokal identitet kan være til hinder for et godt lokaldemokrati. De utdyper at "det vil være lettere å gjennomføre sammenslåinger med kommuner som i stor grad opplever å ha interkommunal identitet, enn mellom kommuner som ikke har det" (Kommunal- og moderniseringsdepartementet 2014, 32).

3.3. Kommunestørrelse og identitet

Jacobsen (2009) skriver at “folk flest” som regel ikke er i mot sammenslåing, men at det er først når de får spørsmål om *de* vil slå seg sammen med noen at de blir negative. “Mange synes altså at kommunesammenslåing er greit, men ikke når det gjelder deres egen kommune” (Jacobsen 2009, 42).

Det er svært liten empirisk støtte i spørsmålet om mindre kommuner har en større identitetsfølelse enn større kommuner (Jacobsen 2009). Ulike studier viser imidlertid at man har større tilknytning til landet sitt enn de mindre enhetene som fylker og kommuner. Jacobsen (Jacobsen 2009) viser til en dansk studie med bidrag fra Kasper Møller Hansen og Ulrik Kjær fra 2007, som forsket på om det var en sammenheng mellom kommunestørrelse og tilknytning til kommunen. Resultatet av studiene viste at størrelsen på kommunen ikke hadde noe å si for identitetsfølelsen, men det som derimot hadde en betydning, var hvor lenge man hadde bodd i kommunen. Små kommuner har derfor ut ifra denne studien ikke nødvendigvis sterkere kommuneidentitet enn de store kommunene.

Jacobsen (Jacobsen 2009) omtaler kommuner som “åpne” og “lukkede”. Åpne kommuner er kommuner som i stor grad er preget av dagpendling, og inn- og utflytting. Disse kan tenkes å ha en svakere identitetsfølelse enn de lukkede kommunene, der innbyggerne som oftest jobber innenfor kommunens grenser, og som ikke har like mye inn- og utflytting. Det kan derfor tenkes at kommunene nærmest de større byene er mer åpne enn kommunene i distriktene, siden det som oftest er mange arbeidsplasser i de større kommunene.

Oslo kan brukes som et godt eksempel. Det er svært mange som bor i nabokommunene, men som jobber i Oslo, og omvendt. Det er også gode kollektivtilbud og dermed er det lett å reise fra et sted til et annet. På litt under en time kan man for eksempel komme seg fra Moss i Østfold til Oslo sentrum med tog. På grunn av globalisering har verden blitt mindre ved at man reiser mer, og det kan derfor tenkes at innbyggerne kan ha en svakere tilknytning til akkurat hjemkommunen sin. Digitalisering er også med på å utvide kontakten til omverdenen utenfor kommunen man bor i. Det kan tenkes at dette er med på å svekke identitetsfølelsen.

3.4. Velgeratferd og politiske partier

Stein Rokkan utviklet en teori som forklarer hvorfor vi har de partiene vi har, og hvorfor folk stemmer som de gjør. Denne kalles for skillelinjemodellen, og viser relativt stabile motsetningsforhold i samfunnet (Hanssen, Helgesen og Vabo 2014, 93-94).

Hansen, Helgesen og Vabo (Hanssen, Helgesen og Vabo 2014, 94) omtaler fem grunnleggende motsetningsforhold som var med på å forme utviklingen av de norske partiene. Den konfliktlinjen vi ser nærmere på i denne oppgaven er den territorielle konfliktlinjen, som innebærer motsetningen mellom sentrum og periferi. Det som kjennetegner periferien er at det er skarpt fokus på å forsvare distriktene. Andre kjennetegn er landbruk og lave innbyggertall. Senterpartiet befinner seg i periferi-enden av skalaen (Store Norske Leksikon 2013).

Partiene vi skriver om i dette delkapittelet er spredt på den territorielle skillelinjen mellom sentrum-periferi. Senterpartiet er, som nevnt ovenfor, helt i enden på periferisiden, Arbeiderpartiet ligger cirka på midten, og Høyre regnes som forkjemper for næringsliv på sentrumssiden. I tillegg til å velge disse ut i fra et partipolitisk perspektiv, er det like mye et metodisk grep vi legger til grunn for valget, men dette kommer vi tilbake til i metodekapittelet.

Høyre er igangsetter og eier av den nåværende kommunereformen. De mener at en kommunereform vil sikre større og mer “robuste” kommuner, og at de dermed kan ta på seg flere omfattende oppgaver som angår seg selv (Høyre 2017).

Senterpartiet mener at kommunereformen vil gi større avstand mellom innbyggerne og de folkevalgte ved at det vil forsterke sentraliseringen av bosetting og arbeidsplasser. De mener i tillegg at større kommuner vil kunne få flere profesjonelle politikere – noe som skaper en avstand til de folkevalgte. De mener også at reformene vil svekke tjenestene til folk og øke byråkratiet. Dersom det gjennomføres folkeavstemminger, mener Senterpartiet at dette må tas på alvor (Senterpartiet 2015).

Arbeiderpartiet mener at sammenslåing skal baseres på frivillighet, og at man må respektere valget man kommer frem til i hver enkelt kommune. De er svært opptatt av frivilligheten ved sammenslåing, og mener at dersom kommunegrensene er til hinder for et godt tjenestetilbud, må grensene endres. De vil heller ikke gi økonomisk straff til kommuner som ikke vil slå seg sammen (Arbeiderpartiet u.d.).

4. Metode

Metode er i følge Johannesen m.fl. (2011) “å følge en bestemt vei mot et mål” (Johannesen, Tufte og Christoffersen 2011, 401). Samfunnsvitenskapelig metode er forklart som fremgangsmåten vi bruker for å hente inn informasjon om virkeligheten, og hvordan vi deretter prøver å finne ut hva informasjonen forteller oss ved å analysere den (Johannesen, Tufte og Christoffersen 2011, 401).

I forskningen skilles det gjerne mellom kvalitativ og kvantitativ metode. Hovedforskjellen på disse metodene er at kvalitativ metode forklarer hvordan og hvorfor et fenomen oppstår. Dette kan egne seg bra når vi er ute etter på finne informasjon om noe som er lite forsket på tidligere, og som vi ikke har så god kjennskap til. Kvantitativ metode brukes som oftest når man er opptatt av å telle fenomener (Johannesen, Tufte og Christoffersen 2011, 31-32).

Vi vil i dette kapittelet gjøre rede for datainnsamling, bruk av litteratur, hvordan vi forberedte og gjennomførte intervjuene og til slutt se på forskningsetikk.

4.1. Datainnsamling

Valg av vitenskapsteoretisk utgangspunkt

Vår oppgave har en klar hermeneutisk tilnærming ettersom vi bygger på det fortolkningsbaserte prinsippet i motsetning til positivismen (Bush 2013, 51).

Forskningsdesign

Vi har brukt et intensivt design, der vi har brukt et fåtall av kilder og går i dybden ved bruk av intervju. Vi valgte dette designet siden tid og ressurser er begrenset, men også fordi vi ut i fra vår problemstilling mener vi får svar på det vi er ute etter (Bush 2013, 52-53).

Vi ønsker med en komparativ studie å sammenligne to kommuner.

Casestudie

Vi velger å definere denne oppgaven som en casestudie. En casestudie kjennetegnes ved at det er en sammenheng mellom fenomenet vi studerer og situasjonen fenomenet opptrer i. “Fenomenet må forstås innenfor konteksten” (Bush 2013, 56).

Metodetriangulering

I denne oppgaven har vi i *hovedsak* en kvalitativ tilnærming, men vi supplerer med kvantitative data for å forsterke kvaliteten på oppgaven. Denne metodetrianguleringen mener vi er viktig for å få presisert validiteten av våre funn. Vi har benyttet oss av kvalitative intervjuer, men vi ser også på statistikk og kvantitative data da vi beskriver for eksempel åpne og lukkede kommuner i form av pendling, flytting mv. Vi har i tillegg hentet informasjon fra SSB. Metodetriangulering kan være en styrke, fordi vi prøver å dekke de samme tingene gjennom forskjellige metoder (Malterud 2013, 190-191).

Praktisk metodisk tilnærming

Vi har brukt en abduktiv tilnærming, som er å legge seg opp mot midten mellom deduktiv og induktiv metode. Forskningsmessig ser vi det som fordelaktig i vår oppgave å bevege oss mellom teori og empiri (Bush 2013, 51).

4.2. Litteratur

Av litteratur har vi i hovedsak lagt stor vekt på boken “*Perspektiver på kommune-Norge – en innføring i kommunalkunnskap*” av Dag Ingvar Jacobsen. Denne boken belyser de temaene vi er ute etter å finne informasjon om. Jacobsen tar blant annet opp temaet identitet i forhold til kommunene, noe som er svært relevant i denne oppgaven. Rapporten “*Kommunestruktur mellom fornuft og følelser – Betydningen av tilhørighet og identitet i spørsmål om kommunesammenslutning*” har også vært til stor hjelp rundt temaet identitet i en sammenslåingsprosess.

Siden oppgaven tar for seg deler av prosessen rundt kommunereformen har vi brukt “*Kommuneproposisjonen 2015*”, stortingsmeldinger og partiprogram for de ulike partiene vi ser nærmere på.

Dataene vi har benyttet oss av er utredningsarbeider og innbyggerundersøkelser gjennomført av de to kommunene vi studerer, i tillegg til fylkesstatistikk for fylket som distriktskommunen tilhører for å finne statistikk på pendling, alder mv. Vi har også benyttet oss av data hentet fra SSB.

Ulike metodebøker ble også benyttet.

4.3. Kriterier for valg av kommuner

Utvalg av kommuner ble valgt med bakgrunn i at vi var ute etter å finne én forstadskommune til en stor by og én kommune ute i distriktet som ikke har noen umiddelbar nærhet til en større by. Størrelsen er ikke lik ut ifra areal eller befolkningstall, men begge kommunene var i diskusjon angående en sammenslåing med en større nabokommune.

Vi har valgt å forske på kommuner vi har tilknytning til, siden tilgangen på data er lettere, men viktigst av alt fordi de er svært gode representanter for en sentrumskommune og en distriktskommune. Vi vil i denne oppgaven holde kommunene anonyme, siden det for vår studie ikke er relevant hvilke kommuner det dreier seg om.

4.4. Valg av informanter

Vi har valgt å skrive om Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Høyres synspunkter rundt kommunesammenslåing og deres holdninger til identitetsspørsmålet. Grunnen til at vi har valgt å skrive om disse tre partiene, er at Høyre som reformeier er tydelig for sammenslåing. Senterpartiet er den tydeligste motstanderen og skeptisk til tvangssammenslåing. Arbeiderpartiet har ordførervervet i begge kommunene vi har valgt å studere. Ved å intervjuere personer i disse tre ulike partiene får informasjon om hvor viktig identitet er for deres syn på kommunesammenslåing. Vi har valgt å intervjuere representanter fra de samme partiene i begge de to kommunene siden dette gjør resultatene mer sammenlignbare.

Vi valgte en strategisk utvelgelse av informantene der vi gikk ut i fra hvem som ville være mest interessant å intervjuere. Siden vi gjennom problemstillingen er ute etter både innbyggernes oppfatning av kommunens identitet, og politikernes syn i en sammenslåingsprosess, valgte vi å snakke med tre lokalpolitikere fra hver av de to

kommunene. Selv om informantene var kommunepolitikere, har de også andre roller vi ønsket å få frem i intervjuet - nemlig rollen som innbygger i kommunen.

Som person har man forskjellige roller eller statuser som kalles sosiale identiteter. Eksempler på sosiale identiteter kan være far, fisker, lege, nabo, venn, innbygger, politiker mv. Selv om disse rollene er spesifikke for den ene personen, er dette er roller man kan “dele” med andre, dvs. at andre også kan være fedre, naboer og innbyggere. “Den grunnleggende sosiale enhet statussett er på en måte *mindre* enn en person fordi den bare omfatter en del av personen, men på en annen måte *større* enn en person fordi den omfatter deler av en *annen* person” (Wadel og Wadel 2013, 80-85) . Derfor får vi både informantenes syn på kommunens identitet som innbygger, men også deres holdning til identitet ved en kommunesammenslåing som politiker.

Fem av seks informanter vi intervjuet er valgte kommunestyrepolitikere. Begge kommunene har ordfører fra Arbeiderpartiet, og derfor var det interessant for oss å kunne snakke med representanten fra partiet.

Vi snakket med gruppeleder for Høyre både i sentrumskommunen og distriktskommunen, nestlederen i Arbeiderpartiet i sentrumskommunen, ordføreren i Arbeiderpartiet i distriktskommunen, gruppeleder for Senterpartiet i distriktskommunen, og lokallagsleder for Senterpartiet i sentrumskommunen.

Siden vi ikke nevner spesifikt hvilke kommuner det er snakk om, har vi valgt å holde informantene anonyme.

4.5. Intervju

Vi valgte å benytte oss av kvalitative intervjuer. Dette grunnet at vi ville gå i dybden i temaet, og for å få et innblikk i informantenes holdninger og meninger, både som kommunepolitikere og som innbyggere (Wadel og Wadel 2013). Ved å gå i dybden fikk vi en god oppfatning av hvor stor rolle identitet har for kommunene, og om graden av identitet blir betraktet som en grunn til å stemme ja eller nei ved en kommunesammenslåing.

Vi valgte å foreta ansikt-til-ansikt-intervju, og siden kommunene vi valgte å studere var et godt stykke unna der vi vanligvis holder til, dro vi til de respektive kommunene for intervjuene. I tillegg ble noen intervjuer holdt i Oslo.

Vi gjennomførte semi-strukturerte intervjuer, og brukte en intervjuguide til hjelp. Ved å bruke en intervjuguide fikk vi en god struktur på empirisk tilnærming. Vi bruker semi-strukturert intervju fordi det får frem de dataene vi ønsker.

4.6. Validitet, reliabilitet og forskningsetikk

Gjennom arbeidet med denne oppgaven følger vi forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi (De nasjonale forskningsetiske komiteene 2016). Vi har lagt vekt på at dette regelverket skal følges. Ved at vi har anonymisert informantene og kommunene, har vi fulgt opp retningslinjene for personvern, menneskeverd og informasjon (De nasjonale forskningsetiske komiteene 2016).

Vi har en forforståelse for og kjennskap til både kommunene vi studerer, og til noen av informantene. På grunn av at vi forsker på kommuner vi har kjennskap og tilknytning til er det viktig å påpeke at vi ikke legger vekt på forforståelsen, men at vi bruker forskningsresultatene som fakta. Wadel (2014) forklarer i boken sin om feltarbeid i egen kultur at “kjennskap til kulturen innebærer en fare for å ta visse sider ved den forgitt”. Dette kaller han for kulturblindhet (Wadel 2014, 225). Denne kulturblindheten innebærer at forskeren går ut i fra at leseren innehar den samme forkunnskapen som en selv, og det kan derfor ses på som en svakhet at man skriver om et samfunn man er en del av. Vi mener imidlertid at det er en styrke. Fordi vi kun har forforståelse for hver vår kommune kan vi avhjelpe blindheten for hverandre, og skape en “distanse” til det vi observerer.

Overførbarhet er tatt hensyn til. Funnene i vår studie kan, slik vi ser de, til en viss grad generaliseres i andre lignende kommuner og regioner. På grunn av at de kommunene vi studerer er gode representanter for sentrum- og distriktskommuner, mener vi dette kan ha en ekstern validitet opp mot andre kommuner i samme situasjon – kommuner som nå er i en sammenslåingsprosess som har samme forhold til identitet som de vi har valgt ut. Vi er klar over at det kan være andre faktorer som gjør at mønsteret ikke nødvendigvis er det samme for alle andre sentrums- og distriktskommuner.

Vi har tatt utgangspunkt i et forholdsvis bredt spekter av informanter, og mener vi oppfyller kravene til intern validitet dvs. at vår empiri som vi har samlet inn gir svar på de spørsmålene vi har stilt.

Vi har gjennomført intervjuer med sentrale aktører innen kommunal forvaltning, og vi har forholdt oss til representative data. Vi mener at kravet til pålitelighet og troverdighet er oppfylt.

5. Empiri

5.1. Kort om kommunene

I sentrumskommunen var det tidligere bestemt at det skulle holdes folkeavstemning om en eventuell kommunesammenslåing med nærliggende kommuner. Denne ble senere avlyst på bakgrunn av en avtale regjeringen og støttepartiene inngikk om kommunereformen som påvirket kommunens situasjon og derav førte til at det ble utelukket å tvangssammenslå sentrumskommunen med nabokommunene. Ordføreren og formannskapet i sentrumskommunen ble derfor enige om å avlyse den planlagt undersøkelsen. Kommunen skulle ikke slås sammen med naboene (Sentrumskommunen 2017).

I sentrumskommunen har Arbeiderpartiet klart flest representanter i kommunestyret med hele 45 % av det totale antallet. Høyre kommer som klar nummer to med 30 % av representantene. Senterpartiet fikk for få stemmer i kommunevalget 2015 til å få en eneste representant i kommunestyret i denne kommunen (Sentrumskommunen 2015).

I distriktskommunen ble man også enig om å stå som egen kommune. I distriktskommunen har Arbeiderpartiet 41 % av mandatene i kommunestyret. Høyre har 12 % av mandatene og Senterpartiet har hele 35 % etter kommunevalget i 2015 (Distriktskommunen 2015)

5.2. Alder

I fylket distriktskommunen tilhører er det flere eldre innbyggere enn gjennomsnittet i Norge. Alle kommunene i fylket har en større andel eldre enn landsgjennomsnittet, men vår distriktskommune skiller seg imidlertid ut ved at andelen barn og unge også er høyere enn landsgjennomsnittet (Fylkesstatistikk 2015 2016).

Statistikk for distriktskommunen viser at de under 34 år er mer imot sammenslåing generelt enn de fra 35-59 år og de fra 60 år og oppover. I statistikken nedenfor ser vi at innbyggerne under 34 år og fra 35-59 år har større tilhørighetsfølelse til kommunen, enn til regionen eller fylket de bor i. Dette gjelder også for innbyggerne over 60 år, men i mindre grad enn for de

ynge. Innbyggerne under 34 år, og de fra 35-59 år føler imidlertid i en litt større grad tilknytning til stedet der man bor enn resten av de geografiske områdene. Innbyggerne fra 60 år og oppover føler i like stor grad tilknytning til stedet de bor i, som til kommunen.

Kilde: (Innbyggerundersøkelse kommunereformen 2016)

	Stedet der du bor (del av kommunen – bydel, bygd, tettsted, boligfelt)	Kommunen	Region	Fylket
Under 34 år	5,3	5,2	4,9	4,0
35 – 59 år	5,2	5,2	5,0	4,2
60 år +	5,0	5,0	4,7	4,2

Tabell 1: Distriktskommunen - I hvilken grad føler du tilhørighet til ulike geografiske områder? (1=ingen tilhørighet, 6=svært stor tilhørighet). Gjennomsnitt.

I sentrumskommunen er gjennomsnittsalderen lavere enn landsgjennomsnittet. Kommunen har en høy andel av barnefamilier, men har en underrepresentasjon av unge voksne i alderen 18 til 35 år. Dette er typisk for forstadskommuner til store byer. Det er imidlertid en klar tendens til at andelen eldre over 60 år, og andelen i de yngre aldersgruppene er økende (Sentrumskommunen 2015).

Statistikken nedenfor viser at innbyggere over 45 år i sentrumskommunen føler en større tilknytning til egen kommune enn det innbyggere mellom 18 og 44 år gjør. Statistikken viser også at den yngre delen av befolkningen føler i nesten like stor grad stor tilknytning til den nærliggende storbyen som de gjør til sin egen kommune. Antallet over 45 år som føler stor tilknytning til den nærliggende storbyen en langt mindre enn til egen kommune. Dette antyder at tilknytningen og stedsidentiteten knyttet til sentrumskommunen er langt sterkere hos den eldre halvdel av befolkningen og at de yngre i større grad føler tilknytning til området rundt nesten like mye som egen kommune. Dette kan bety at tilknytning og identitet skapes gjennom tid, og at jo lenger du har bodd i kommunen desto sterkere er tilhørigheten, tilknytningen og stedsidentiteten.

Kilde: (Opinion 2015)

	18-44år		+ 45år	
	Sentrums-kommunen	Nærliggende storby	Sentrums-kommunen	Nærliggende storby
Liten tilknytning	16 %	21 %	8 %	29 %
Verken stor eller liten tilknytning	23 %	19 %	20 %	25 %
Stor tilknytning	60 %	59 %	71 %	45 %
Ikke sikker	1 %	1 %	1 %	1 %

Tabell 2: Statistikk på tilknytning delt i aldersgrupper, over hjemsted og nærmeste by for sentrumskommunen.

5.3. Bo- og arbeidsmarked

Næringslivet i sentrumskommunen står sterkt og er stadig voksende. Statistikk fra 2015 viser at kommunen innehar flere arbeidsplasser enn det er sysselsatte og har en egendekning av arbeidsplasser på 110 %. Til tross for en såpass høy andel arbeidsplasser, er det kun rundt 30 % av sysselsatte i kommunen som både bor og arbeider der. 80% av arbeidsplassene i kommunen er dermed besatt av pendlere fra hovedsakelig nabokommunene (Sentrumskommunen 2015).

I distriktskommunen er egendekningen av arbeidsplasser også rundt 100 % (Næringshagen for distriktsregionen 2017), men antallet sysselsatte som pendler ut av kommunen er på langt mindre og ligger på kun 32 %. Antallet sysselsatte som både bor og arbeider i kommunen er dermed på 68 % (Thorstensen og Lund 2016). Det er dermed svært store forskjeller i pendlingsmønsteret til de to kommunene selv om begge har nok arbeidsplasser i forhold til antall sysselsatte. I drøftingen vil vi se nærmere på hvorvidt arbeidsplassen er en faktor som spiller inn i graden av tilhørighet og identitet.

Kilde: (Sentrumskommunen 2015) & (Thorstensen og Lund 2016)

	Bor og arbeider i kommunen	Pendler ut
Distriktskommunen	68 %	32 %
Sentrumskommunen	33 %	67 %

¹Tabell 3: Andel sysselsatte som bor og arbeider i kommunen, og som pendler ut av kommunen for å jobbe.

Skolegang kan på lik linje som arbeid være en faktor som påvirker innbyggernes identitet, ettersom mange i små kommuner kan være avhengig av å pendle til nabokommuner for å gjennomføre ønsket utdanning. De to kommune vi studerer kan tilby svært forskjellige utdanningsprogram innen videregående opplæring. Sentrumskommunen tilbyr en rikelig mengde valgmuligheter innenfor både yrkesfaglige og teoretiske linjer (Sentrumskommunen 2010). Distriktskommunen kan kun tilby et par yrkesfaglige linjer, noe som setter begrensninger for elevenes utdanningsmuligheter innad i kommunen (Distriktskommunens vgs 2017).

Det er også interessant å se på statistikk over flyttemønsteret i de to kommune, ettersom teorien går inn på sammenhengen mellom hvor lenge man har bodd i en kommune og følelsen av identitet. Statistikk fra SSB viser at distriktskommunen i 2016 hadde en flytteaktivitet på kun 0,98 % og sentrumskommunen på hele 2,41 % (SSB 2017). Dette viser at langt flere flytter ut og inn i sentrumskommunen enn i distriktskommunen. At flyttemønsteret er langt mer stabilt i distriktskommunen viser at innbyggerne i stor grad bor lenger i denne kommunen i motsetning til sentrumskommunen, der langt flere beveger seg ut og inn over grensene.

5.4. Kommunestørrelse

Det er stor forskjell i størrelsen på sentrumskommunen og distriktskommunen, både i areal og folketall. Dersom vi setter kommunene opp mot hverandre vil antallet innbyggere i distriktskommunen tilsvare snaue 7 % av innbyggerne i sentrumskommunen til tross for at sentrumskommunens areal kun tilsvare 7,5 % av distriktskommunens (SSB 2017).

---

¹ Tallene fra distriktskommunen er fra 2016. Tallene fra sentrumskommunen er fra 2015.

I sentrumskommunen opplever hele 62 % av de over 45 år og 63 % av de under 45 år liten grad av nærhet til de folkevalgte. Kun 15 % av de over 45 år og 12 % av de under 45 år oppgir at de opplever stor grad av nærhet. 57 % syns imidlertid at det er viktig å ha mulighet til å påvirke de folkevalgte (Opinion 2015). De som føler stor tilknytning til kommunen opplever i større grad enn de som føler liten tilknytning til kommunen nærhet til de folkevalgte. 72 % av innbyggerne sier at de ønsker å bli involvert i en kommunesammenslåingsprosess. Dette betyr at hele 28 % ikke ønsker å bli involvert. (Opinion 2015).

I tabellen under ser vi at en stor andel av innbyggerne, i begge aldersgruppene, svarer at de i svært liten grad føler de har nærhet til en folkevalgt. Dette kan tenkes å være en faktor som påvirker identiteten i sentrumskommunen.

Kilde: (Opinion 2015)

	Alder	
	18 - 44	45 +
I svært stor grad	3 %	3 %
I ganske stor grad	9 %	12 %
I verken stor eller liten grad	21 %	20 %
I ganske liten grad	20 %	22 %
I svært liten grad	43 %	40 %
Ikke sikker/vet ikke	4 %	2 %

Tabell 4: I hvilken grad innbyggerne i sentrumskommunen føler de har nærhet til en folkevalgt inndelt i alder.

Det finnes ingen statistikk på hvorvidt innbyggerne i distriktskommunen føler nærhet til de folkevalgte, men en utredning om kommunereformen forklarer smådriftsfordeler med bl.a. at det finnes gode forutsetninger for dialog med innbyggerne, siden “alle kjenner ordføreren i små kommuner” (Lund, et al. 2016).

5.5. Intervju

Sentrumskommunen

Arbeiderpartiet:

Under intervjuet med Arbeiderpartiet i sentrumskommunen fikk vi informasjon om at de tidlig hadde programfestet at kommunen var robust nok til å stå på egne ben, men informanten ga inntrykk av at dersom andre kommuner ikke var i stand til dette, måtte en eventuell sammenslåing diskuteres. Partiet var positive til frivillige sammenslåinger, men negative til tvangssammenslåinger. Kommunen har en del samarbeid med nabokommunene når det gjelder store og omfattende tjenester. Utfordringen med slikt samarbeid er at kommunene kan ha ulike politiske prioriteringer.

Informanten fra Arbeiderpartiet mente at kommunens identitet har vært svært svak, men at de spesifikt har jobbet for å bygge en identitetsfølelse i kommunen de siste årene. “Jeg har vært med på en reise hvor sentrumskommunen har fått en identitet”. Informanten mente at det er først når du flytter ut av kommunen at identiteten føles sterkest. “Det er viktig at man har følelse av tilhørighet og identitet til et sted. Og det er klart at jo større ting blir desto mindre følelse av identitet har man”.

Informanten fra Arbeiderpartiet mente også at alder var en viktig faktor. “Jeg tror det går et skille i alder, jo yngre du er desto mindre identitet har du og jo mindre betyr det om du kommer ifra denne kommunen, en av nabokommunene eller fra en eventuell ny storkommune”. Informanten mente at kommunen ikke har det beste utgangspunktet i henhold til identitet, siden kommunen er en tilflytterkommune, og på grunn av den store jobbpendlingen. Dette kan føre til at innbyggerne har en sterkere identitet knyttet til stedet de opprinnelig kommer fra eller der resten av familien bor. Vi ble forklart at identitet legges vekt på, men at tjenester og tilbud til innbyggerne veier mer. “Tilhørighet og identitet er følelser og verdier som ikke behøver å veie så veldig tungt hvis det er andre tungtveiende grunner som gjør at du må skape tjenester og tilbud til innbyggerne som går over et større perspektiv.”

For noen år siden ble det gjennomført en innbyggerundersøkelse i sentrumskommunen. Ett av de viktigste punktene fra undersøkelsen var at innbyggerne følte at avstanden til politikerne var stor, noe de ønsker å unngå. Informanten var sikker på at dersom et nytt kommunesentrum

hadde blitt fastsatt til nabokommunen, ville denne avstanden bare blitt større. Informanten var usikker på hvordan en eventuell storkommuneidentitet hadde blitt.

Høyre:

Da vi intervjuet informanten fra Høyre, informerte han om at partiet både så fordeler og ulemper med en eventuell kommunesammenslåing, men de var usikre på hvor de sto grunnet mangel på informasjon. Informanten fra Høyre trakk frem at en fordel med en sammenslåing ville være færre byråkrater og mer innflytelse enn det de kunne få med et interkommunalt samarbeid. “Vi har en del interkommunale selskaper og de er det vanskelig å styre politisk, fordi at man må være enige alle kommunene imellom. Ved en sammenslåing vil selskapet i større grad bli som et kommunalt foretak som man har politisk styring på”. Informanten argumenterte også for å stå alene og mente dette var viktig for innbyggernes nærhet til kommunepolitikere. “Fordelen med å stå alene er at man vil føle nærhet til styrende organer i større grad”.

Informanten gikk ut fra rådmannens utredning av kommunens robusthet, skrevet våren 2015, da de fremmet at de eldste innbyggerne er de med sterkest identitetstilknytning til kommunen. “Det er de som har bodd her lengst som har mest identitet, og de som er eldst”. Dette på grunn av at mange er innflyttere og fordi det tar det tid å fange opp lokalidentiteten. “Det finnes veldig få som er urinnvånere her, de aller fleste er innflyttere. Identiteten er da varierende fordi de som har bodd her i kort tid ikke har fanget opp identiteten enda”. Hvor involverte innbyggerne er, var også en faktor. “De som er aktivt med i kulturlivet vil få en sterkere identitet enn de som bare bor her”.

Høyre i sentrumskommunen var opptatt av å tenke funksjonelt og fremtidsrettet og var forsiktig med å fokusere på følelser ved en avgjørelse om en kommunesammenslåing. “Det er vanskelig å bare bruke følelser, ettersom det er nåtid mot det som skal være fremtid, for det er en lang horisont vi snakker om”. De eldre viser sterkere motstand for endring, men de vil ha liten innflytelse i saker som gjelder kommunen i fjern fremtid. “Innbyggernes identitet veier i vurderingen om sammenslåing, men poenget er hva som er det beste for sentrumskommunens innbyggere om 20 til 30 år”.

Informanten siterte Niccolò Machiavelli da han/hun forklarte problemet med å tenke i nåtid og ikke om hvordan en eventuell fremtid for kommunen kom til å bli. “En mann er nesten

aldri i stand til å tilpasse seg. Selv om forholdene endrer seg, holder han fast ved sine prinsipper og arbeider utrettelig mot sin egen undergang”.

Informanten mente at i noen år fremover ville kommunens identitet forblitt opprettholdt, men at den etterhvert ville forsvunnet inn i en ny storkommuneidentitet eller at det ville blitt dannet en helt ny identitet etter en del år. “Identiteten hadde forblitt i noen år fremover, men etter hvert ville den forsvunnet eller blitt en del av en ny storkommuneidentitet”.

Senterpartiet:

Senterpartiet i sentrumskommunen er imot kommunesammenslåing, men mener det er greit så lenge det er frivillig. “Kommunen er mer enn stor nok til å klare å stå på egne ben. Nærhet til tilbud og tjenester er med på å styrke identitetsfølelsen.”

Informanten fra Senterpartiet mente at mange i sentrumskommunen har en identitet knyttet til kommunen sin. I en fylkesundersøkelse om hvordan folk forholdt seg til kommunen, skilte sentrumskommunen seg ut med en befolkning som hadde høy identitetsfølelse til kommunen. Det ble nevnt at det å kjenne en folkevalgt var svært viktig for å ha en følelse av medbestemmelse, og at det i en ny storkommune ville blitt en betydelig større avstand. Informanten nevnte at identiteten mest sannsynlig var sterkest blant de som har bodd lengst i kommunen, men at til og med disse var delt inn etter de ulike tettstedene innen kommunens grenser.

Informanten fra Senterpartiet mente at det var veldig forskjellig hvordan identitet ble tatt i betraktning ved avgjørelsen om en sammenslåing. Det ble som nevnt tidligere holdt en folkeavstemming for å få bekreftet at man ikke ønsket en kommunesammenslåing, men denne ble avblåst. Flere partier fra sentrumskommunen stod også på stands for å snakke med befolkningen i kommunen om kommunesammenslåing, og det som fremkom var at svært mange av dem de snakket med mente at det gikk utover identiteten, så vel som tjenesteyting.

Ved spørsmål om en eventuell storkommuneidentitet svarte informanten at han/hun var redd for at det kom til å bli motstridende grupperinger, delt ut i fra de gamle kommunene.

Sammendrag:

Både Arbeiderpartiet, Høyre og Senterpartiet var alle positive til kommunesammenslåinger så lenge de var frivillige. Både Arbeiderpartiet og Senterpartiet var klare på at egen kommune ikke hadde behov for å slå seg sammen med andre kommuner. Høyre ønsket mer informasjon før de kunne ta et standpunkt til dette. Alle informantene uttrykket at det var de som hadde bodd lengst i kommunen som hadde mest identitet til kommunen, og siden sentrumskommunen er en kommune svært preget av pendling og inn- og utflytting, kunne denne identiteten være svekket, spesielt blant de yngre. Både informanten fra Senterpartiet og informanten fra Høyre var enige om at identiteten ville forblitt slik den var, men informanten Høyre var inne på at en storkommuneidentitet etter hvert enten kunne forsvinne, eller bygges opp gjennom tid. Informanten fra Arbeiderpartiet var usikre på hvordan en identitet i en eventuell storkommune ville blitt.

Distriktskommunen

Arbeiderpartiet:

Under intervjuet med Arbeiderpartiet i distriktskommunen ble det gitt inntrykk av at en sammenslåing ikke ville vært fordelaktig og at de derfor ikke så på dette som noen løsning. “Vi er ikke imot kommunesammenslåinger generelt, men fatter at dette ikke var av hensikt for vår kommune. Vi hadde ingenting å tjene på dette”. Partiet var positive til frivillige sammenslåinger og imot tvangssammenslåinger.

Arbeiderpartiet var opptatt av å bevare lokaldemokratiet og mente at dette ville bli svekket dersom de slo seg sammen med nabokommunen. Partiet mente nabokommunene allerede samarbeidet godt igjennom interkommunale samarbeid og så derfor på en sammenslåing som unødvendig og heller svekkende enn styrkende for kommunen. “Slår vi oss sammen, blir avstanden til regionsenteret bare større”.

Informanten fra Arbeiderpartiet i distriktskommunen mente identiteten sto sterkt, spesielt blant befolkningens eldste. “Identiteten er sterkest blant de som er over 50”. Det ble også uttrykt at den yngre befolkningen kanskje i større grad omtaler seg selv med at de kommer fra “regionen”, heller enn fra kommunen sin. Informanten mente stedsidentitet var undervurdert og er noe som utvikles og skapes gjennom tid. “Røtter og identitet er viktigere for oss mennesker enn vi tror”. De tror at følelsen av trygget, både til menneskene rundt seg, men

også til miljøet og bebyggelsen er det som gjør at identiteten er såpass sterk i denne kommunen, og i distriktet generelt. Lokalpolitikerne er lokale, og fjellene og faunaen er lik som det den alltid har vært.

Da Arbeiderpartiet i distriktskommunen skulle ta en avgjørelse om hvor de sto angående en eventuell kommunesammenslåing, var identitet en faktor som ble tatt sterkt i betraktning. “Oftere enn før spør vi befolkningen og tar deres synspunkter med i beslutningene vi tar”. Det ble utført spørreundersøkelser og folkemøter innenfor dette temaet. De var opptatt av å unngå å lage et skille mellom politikere og befolkningen. “Det har blitt lagt mer og mer vekt på hva publikum mener. Det er ikke et “vi” og et “de” der ute, men et “oss””.

Da vi spurte om hvordan en eventuell storkommuneidentitet hadde blitt dersom kommunen hadde slått seg sammen med nabokommunene, var informanten fra Arbeiderpartiet sikker på at den tidligere kommuneidentiteten hadde forblitt. “Jeg tror identiteten ville forblitt slik den var før sammenslåingen til en ny storkommune, at den ikke ville blitt berørt i det hele tatt”. Den nye eventuelle storkommunen ville blitt for stor til at man hadde dannet en sterk kommuneidentitet.

Høyre:

I samtalen med informanten fra Høyre i distriktskommunen fikk vi informasjon om at deres standpunkt til en kommunesammenslåing var delt innad i partiet. Dette begrunnet de med at de lokalt visste for lite om konsekvensene av sammenslåing med nabokommunene.

Informanten fra Høyre mente det har vært mangel på dialog og en for dårlig utredning kommunene i mellom, grunnet stor motstand fra de andre partiene.

Partiet mente at en kommunesammenslåing ville vært løsningen på kommunens mangel på kompetanse innen ulike sektorer - dersom kommunen var større kunne de ulike tettstedene spesialisert seg i ulike felt. “Fordelen med en kommunesammenslåing kontra et interkommunalt samarbeid er mindre byråkrati og mer innflytelse”. Høyre i distriktskommunen var samtidig i mot tvangssammenslåinger ettersom befolkningen viser stor motstand mot dette.

Informanten fra Høyre var sikker på at identiteten sto sterkt i kommunen. “Kommunens identitet er nok ganske sterk ettersom motstanden mot en sammenslåing har hvert såpass stor”. Dette gjaldt spesielt hos den eldre generasjonen. “De yngre er mer opptatt av hvilke

tilbud som finnes”. Generelt tror informanten at identitetsfølelsen er sterkere i mindre samfunn, der alle føler seg som en del av og nært tilknyttet lokalsamfunnet. “Jeg tror identitetsfølelsen er sterkere på små plasser der du kjenner alt og alle”.

Når det kom til avgjørelsen om hvorvidt identitet veide inn ved en beslutning om en sammenslåing, var informanten klar på at dette var noe flertallet bestemte. “Det er flertallet som bestemmer. Det er en demokratisk prosess”. Ettersom flertallet var i mot å slå seg sammen med andre kommuner ble dette avgjørende for kommunens generelle ståsted i saken.

Informanten fra Høyre i distriktskommunen tror at om det tegnes inn nye grenser på kartet ville fortsatt innbyggerne føle på den tidligere kommuneidentiteten, og at om de blir sammenslått vil dette bare føre til kamp om penger og midler.

Senterpartiet:

Senterpartiet er for mange kjent som distriktpartiet. Informanten fra Senterpartiet i distriktskommunen forklarte oss at de var positive til frivillige kommunesammenslåinger. “Vi er for full frivillighet til kommunesammenslåinger, det må bli opp til de som bor der”. Samtidig var de svært negative til en eventuell sammenslåing for egen kommunes del.

Senterpartiet er positive til interkommunale samarbeid i kommunen slik det foregår nå og mener dette ikke er uproblematisk så lenge samarbeidet utføres på en ordentlig måte. “Mange mener interkommunale samarbeid er udemokratiske, men dette er et spørsmål om god organisering, drift og eierstyring. Samarbeidene er faglig styrt og har ikke behov for stor grad av politisk innblanding”.

Informanten fra Senterpartiet i distriktskommunen var opptatt av at beslutningen om en eventuell sammenslåing baseres på en folkeavstemning, og at innbyggeres identitet bør tas til hensyn. På denne måten vil innbyggernes stemmer legge føringer for om kommunen ønsker å slå seg sammen med andre eller ikke. “Jeg tror identitet er veldig avgjørende for om folk sier ja eller nei til en kommunesammenslåing”. Informanten var også inne på at alder kunne ha en viss påvirkning på identitetsfølelsen. I regionen distriktskommunen holder til er det mange eldre som bor, og dette kan gjenspeiles i at identitetsfølelsen til disse kommunene kan være større enn i andre kommuner.

Informanten mener at en kommune må ha en samlingsplass, et sentrum å forholde seg til. Møteplasser skaper identitet.

Informanten fra Senterpartiet frykter at hvis det dannes en storkommune vil det være færre representanter som kjemper for tettstedet og at de kan ende opp med å miste all makt over hjembygda. Informanten er sikker på at det kommer til å forbli små sentrum i hver av de tidligere kommunene og at menneskene som bor der vil fortsette å identifisere seg slik de gjorde før. "En storkommune ville ført til mange små sentrum de gamle kommunene imellom". Informanten mente det var viktig for en liten distriktskommune å få ytre sine meninger og å bli sett på landsbasis. Dette blir vanskelig hvis mange kommuner slår seg sammen og sitter igjen med kun én ordfører til å tale for dem alle. De er også redde for at en storkommune vil skape motstridende grupperinger som slåss om ressursene.

Sammendrag:

Arbeiderpartiet og Senterpartiet var begge enige om at en sammenslåing ikke ville være fordelaktig for kommunen. Høyre mente de visste for lite til å kunne ta en beslutning. Alle informantene vi snakket med fra distriktskommunen nevnte at alder kunne være en faktor som påvirket tilhørighetsfølelsen til innbyggerne i kommunen. Informanten fra Arbeiderpartiet mente at ungdommen allerede identifiserte seg med "regionen" og ikke kommunen. Informanten fra Høyre hadde en formening om at identiteten er sterkere på små plasser der alle kjenner alle. Alle informantene var svært sikre på at dersom det ble dannet en storkommune, ville identiteten forblitt akkurat slik den var før sammenslåingen.

6. Drøfting

Er identitet en faktor som påvirker en distriktskommune i større grad enn en sentrumskommune ved en kommunesammenslåing?

For å finne svar på problemstillingen ser vi på tre faktorer som vi mener har innvirkning på kommuneidentiteten. Disse er som følger: innbyggernes alder, bo- og arbeidsmarked og kommunestørrelse. Deretter vil vi drøfte om innbyggernes identitetsfølelse blir tatt i betraktning av kommunepolitikerne når beslutningen om en sammenslåing tas.

6.1. Alder

Har kommunens alderssammensetning innvirkning på kommuneidentiteten?

Vi har en arbeidshypotese om at eldre har en sterkere identitet til kommunen sin enn de yngre.

Ut i fra intervjuene kan det tenkes at alder har noe å si for identitetsfølelsen til innbyggerne i de to kommunene. Informantene vi snakket med nevnte at alder var en faktor som kunne påvirke kommuneidentiteten. De fleste antok at identiteten var sterkest hos de eldste. “De yngre er mer opptatt av hvilke tilbud som fins” (sitat: informanten Høyre distriktskommunen), “Jeg tror det går et skille i alder, jo yngre du er, desto mindre identitet har du og jo mindre betyr det om du kommer ifra denne kommunen, en av nabokommunene eller fra en eventuell ny storkommune” (sitat: informanten Arbeiderpartiet sentrumskommunen), “Identiteten er sterkest blant de som er over 50” (sitat: informanten Arbeiderpartiet distriktskommunen). Informanten fra Arbeiderpartiet i distriktskommunen hadde en oppfatning om at de yngre heller identifiserer seg med regionen de bor i, enn kommunen. Dette kan ha noe med et felles skolemarked å gjøre.

Alder og hvor lenge man har bodd i kommunen går som oftest hånd i hånd. Jo eldre du er, desto større er muligheten for at du har bodd i kommunen lenge. Informanten fra Høyre i sentrumskommunen var med bakgrunn i rådmannens utredning opptatt av at dette hadde noe med graden av identiteten å gjøre. “Det er de som har bodd her lengst som har mest identitet, og de som er eldst” (sitat: informanten Høyre sentrumskommunen).

I empirien viser tabell 1 til graden av tilhørighet hos innbyggerne i distriktskommunen. Tabellen viser at innbyggerne under 60 år føler større tilknytning til egen kommune enn de over 60 år. Dette er en motsetning til både det informantene antok, og vår arbeidshypotese om at de eldre har større identitetsfølelse til kommunen enn de yngre.

At gjennomsnittsalderen i distriktskommunen skiller seg ut fra andre lignende kommuner kan føre til at identiteten også vil kunne se annerledes ut. Et yngre aldersgjennomsnitt kan tenkes å ha en påvirkning på identiteten i en kommune og medføre at identiteten i distriktskommunen derfor vil kunne være lavere enn først antatt. Men igjen må vi se på dette tidsbegrepet og hvor lenge innbyggerne har bodd i kommunen, ettersom dette viser seg å veie mer enn alderen på innbyggerne alene.

I sentrumskommunen er det imidlertid slik at de eldre føler en større tilknytning til kommunen enn de yngre (tabell 4). Dette er i samsvar med informantenes antakelser. De yngre føler i nesten like stor grad tilknytning til nærmeste storby som til egen kommune, noe som kan peke på at innbyggerne som studenter og arbeidstakere trekkes til storbyen for å studere og arbeide, men forblir boende i forstadskommunen.

I forstadskommuner er det vanlig at gjennomsnittsalderen på innbyggerne er noe lavere enn i distriktskommunene. Det er ofte overvekt av eldre i distriktet. Imidlertid kom det frem i empirien at det bor en svært høy andel unge innbyggere i distriktskommunen vi studerte, sammenlignet med nabokommunene. Vil forskjellene mellom distriktskommunen og sentrumskommunen kanskje derfor være mindre enn først antatt? Vi trodde at siden det var mange unge i distriktskommunen ville dette kunne påvirke identiteten negativt.

Vi antok som nevnt at de eldre hadde høyere identitet til kommunen, og siden gjennomsnittsalderen er høyere i distriktene, hadde vi en tanke om at identiteten uansett var høy her. Vi ser i empirien at de yngre har noe sterkere identitet til distriktskommunen enn de eldre. Ut i fra dette ser vi at deres følelse av identitet er med på å forsterke vårt inntrykk om at distriktskommunens identitet er sterk. Dersom identiteten til de unge var slik vi først antok, altså svakere enn hos de eldre, kunne andelen unge eventuelt vært med på å svekke kommuneidentiteten til en viss grad, men det at de unge i tillegg følte stor tilhørighet er med på å styrke identiteten betydelig.

Derfor kan man i dette tilfellet avkrefte at man får en større identitetsfølelse jo eldre man er. Det som har en innvirkning er hvor lenge man har bodd i kommunen, og kanskje simpelthen det at man bor i distriktet.

6.2. Bo- og arbeidsmarked

Har bo- og arbeidsmarked innvirkning på kommuneidentiteten?

Vi ønsker nå å finne ut av hvorvidt bo- og arbeidsmarkedet påvirker graden av kommuneidentitet hos innbyggerne. Vår arbeidshypotese er at pendling og høy flytteaktivitet er med på å svekke innbyggernes tilhørighet til kommunen.

I teorien viser Jacobsen (Jacobsen 2009) til en dansk studie som hevder at det som har innvirkning på kommuneidentiteten er hvor lenge du har bodd i kommunen. Studiet skiller

mellom åpne og lukkede kommuner, der det hevdes at innbyggerne i åpne kommuner kan ha en svakere identitetsfølelse enn innbyggerne i lukkede, grunnet større bevegelse over kommunegrensene.

Flyttemønsteret i de to kommunene har vært svært ulikt, som beskrevet i kapittel 5.3. I sentrumskommunen er det langt flere som flytter inn og ut av kommunen hvert år enn det er i distriktskommunen. Den danske studien Jacobsen (Jacobsen 2009) viser til er med på å forsterke vår arbeidshypotese om at identiteten er svakere i sentrumskommunen enn i distriktskommunen.

Da vi var i kontakt med de politiske partiene, var informantene inne på faktorene flytting og flyttemønster eller alder i sammenheng med hvor lenge innbyggere har bodd i kommunen. Samtlige av informantene var enige i at det var en sammenheng mellom hvor lenge en bor i en kommune og hvor sterk følelsen av identitet og stedstilhørighet er til kommunen.

Det finnes flere argumenter for sammenhengen mellom dette. Flere av innbyggerne bor i sentrumskommunen i en kort tidsperiode og rekker dermed ikke å fange opp lokalidentiteten. Informanten fra Høyre i sentrumskommunen forklarte: “det finnes veldig få som er urinnvånere her, de aller fleste er innflyttere. Identiteten er da varierende fordi de som har bodd her i kort tid ikke har fanget opp identiteten enda”. I tillegg har også innbyggerne som oftest familie og røtter i andre kommuner i Norge som de føler større tilknytning til enn kommunen de nå bor i. En stor andel innbyggere er ikke oppvokst i sentrumskommunen og har derfor heller ikke gått på skole, idrettslag eller forbinder kulturelle aktiviteter med den. Disse er alle faktorer som kan ha innvirkning på identiteten ettersom mennesker knytter minner til sosiale fellesskaper som steder (Jacobsen 2009).

I empirien kom det frem at andelen pendlere er langt større i sentrumskommunen enn i distriktskommunen. En kan da spørre seg hvor viktig det er for identiteten å arbeide i egen kommune. Informantene fra lokalpartiene i sentrumskommunen var alle opptatt av å påpeke hvorvidt den store andelen pendlere og tilflyttere påvirker stedsidentiteten. I kommuner med få arbeidsplasser blir pendling en konsekvens av at mange arbeidstakere blir tvunget ut av kommunen på jakt etter jobb. I sentrumskommunen derimot er ikke dette tilfellet ettersom kommunen, som beskrevet i empirien, har arbeidsplasser til å sysselsette 110 % av arbeidstakerne som bor i kommunen.

Ved at en såpass høy andel innbyggere i sentrumskommunen arbeider i en annen kommune kan dette også ha en innvirkning på stedsidentiteten, ut i fra å tenke over hvor mye tid gjennomsnittsmennesket tilbringer på jobb hvert år. Tabell 2 viser at en høy andel av innbyggerne i sentrumskommunen under 45 år har nesten like stor tilknytning til den nærmeste storby som de har til egen kommune. Mye tyder på at dette henger sammen med det store antallet som pendler til jobb, men dette er noe vi selvsagt ikke kan si for sikkert.

Som nevnt i kapittel 5.5 antydet informanten fra Arbeiderpartiet i distriktskommunen at den yngste andelen innbyggere hadde like stor tilknytning til regionen som til egen kommune. Dette fordi mange av dem sannsynligvis går på videregående skole utenfor kommunegrensen, ettersom kommunen kun tilbyr spesialiserte linjer i motsetning til sentrumskommunen som kan tilby elevene rikelig med valgmuligheter. På samme måte som arbeidspendling kan dette være med på å påvirke kommuneidentiteten, siden elever ofte tilbringer like mye tid på skolen som voksne på arbeidsplassen.

Som det kom frem i kapittel 5.2, følte de yngre i distriktskommunen større tilknytning til egen kommune enn til regionen. De yngre i distriktskommunen føler i større grad tilknytning til kommunen sin enn de yngre fra sentrumskommunen selv om de fleste av dem går på videregående skole utenfor kommunen, i motsetning til hva de i sentrumskommunen gjør. Det må imidlertid tas med i betraktning at den yngste aldersgruppen i statistikken fra distriktskommunen omtaler alle under 34 år, som er langt over videregående skole-alder, og i statistikken fra sentrumskommunen fra 18-44 år. Det er ut i fra denne aldersinndelingen vanskelig for oss å vite om statistikken omtaler i hovedsak videregående skole-elever, studenter eller unge voksne i arbeid. Vi må derfor ta dette i betraktning når statistikken analyseres.

I tilfeller der det vil være aktuelt for nabokommunene å slå seg sammen er interkommunal identitet en faktor som må tas i betraktning. For at to kommuner skal slå seg sammen må de ha en god interkommunal identitet. Som nevnt i teorien kan bo- og arbeidsmarkedet være en av byggerne for å skape en interkommunal identitet. Et felles arbeids- og skolemarked, lokalavis eller idrettslag kan være eksempler på faktorer som er med på å skape dette.

Vi kan avslutningsvis konkludere med at for å bygge opp en sterk identitet til kommunen er det viktig å bo der over lang tid. Vi kan dermed slå fast ved at antall år en er boende i en kommune, og hvorvidt en arbeider i kommunen eller ei er vist gjennomgående at har en

innvirkning på følelsen av stedsidentitet. På grunn av at flytteaktiviteten ut og inn av sentrumskommunen er stor, og pendlingsmønsteret tilsvarende, er det grunn til å tro at identiteten er lavere her enn i distriktskommunen der det er mindre ut- og innflytting samt mindre dagpendling.

6.3. Kommunestørrelse

Har kommunestørrelse en betydning for kommuneidentiteten?

Vi har en arbeidshypotese om at små kommuner har en større kommuneidentitet enn de som er større.

I den danske studien Jacobsen (Jacobsen 2009) viser til, ble det konkludert med at kommunestørrelse ikke hadde noe å si for identiteten, men at det som betydde noe var hvor lenge man hadde bodd i kommunen.

Under dette temaet ønsker vi å drøfte betydningen av å ha påvirkning på en folkevalgt i forhold til kommunestørrelse.

Som nevnt i teorien gir kommunelovens § 39 a adgang for at innbyggerne kan fremme sine kampsaker, og at politikerne er pliktet til å høre på sine innbyggere dersom minst 2 prosent av folket står bak forslaget.

I empirien finner vi ut at innbyggerne i stor grad mener det er viktig å kunne snakke med en folkevalgt – det å føle at man har en påvirkning. I sentrumskommunen mener 57 % at det er viktig å ha påvirkning på de folkevalgte, men hele 43 % av de mellom 18-44 år, og 40 % av de over 45 år mener de i svært liten grad føler nærhet til de folkevalgte.

Jo flere innbyggere det er i en kommune, desto større sannsynlighet er det for at kommunepolitikerne er heltidspolitikere. I store kommuner vil det finnes færre politikere per innbygger. Disse vil måtte jobbe hardere enn politikerne i mindre kommuner.

“Kommunestyremedlemmer i store kommuner bruker for eksempel dobbelt så mye tid på politikk som i småkommunene” (Saxi 2014). Dette kan være med på å forhindre nærhet mellom innbyggerne og de folkevalgte, siden politikerne kanskje kun omgås med andre politikere i arbeidstiden. Dette fører til at man på fritiden kanskje bare omgås kollegaer og nære venner. Dersom kommunepolitikerne for eksempel hadde vært sykepleier, førskolelærer,

eller jobbet i butikk, ville man omgås flere forskjellige mennesker, som ikke nødvendigvis er like involvert i politikken, men som har klare meninger om ting som er viktige for dem, eller som interesserer dem. På denne måten kan man få “input” fra flere hold.

Informanten fra Arbeiderpartiet i distriktskommunen forklarte at det i små kommuner er vanlig at politikerne er født og oppvokst i kommunen de arbeider i og for. Dette kan innebære at politikerne naturlig blir mer opptatt av kommuneidentiteten, siden de selv har en identitetsfølelse til kommunen. Som nevnt i teorien er dette noe man bygger opp over tid. En tilflyttet politiker vil derfor i mindre grad kunne føle en identitetsfølelse til kommunen, og vil i større grad kunne prioritere funksjonalitet fremfor følelser.

At kommunepolitikerne er “lokal” er nok ikke like vanlig i større og mer sentrale kommuner der andelen innflyttere er langt større. Som beskrevet i empirien er andelen innbyggere i sentrumskommunen som føler stor avstand til lokalpolitikere svært høy. Det kan tenkes at dette skyldes at politikerne ikke er en “del av befolkningen” på samme måte som politikerne i distriktene.

På grunn av at man kan snakke med den folkevalgte “over kaffen”, når man møtes på jobb og på butikken, gir det en slags følelse av å kunne ha en påvirkning på hva som skjer i kommunen. Jo flere av innbyggerne i kommunen som involverer seg og tar kontakt, desto større påvirkningskraft kan man ha, eller bør man ha. En kommunepolitiker skal representere kommunen, og dersom mange mener det samme, vil det - der innbyggertallet ikke er så høyt - kunne være svært avgjørende å ha den nære kontakten til den folkevalgte. Følelsen av å kunne ha en påvirkning skaper en identitet til kommunen. Jo mer man er med på å “forme” kommunen, desto mer føler man at det er “sitt”.

I en distriktskommune, da spesielt de kommunene som regnes som små kommuner, er det som regel slik at “alle kjenner alle”. Alle er “på hils” med hverandre, og man vet stort sett hvem hverandre er. I en sentrumskommune er innbyggertallet gjerne høyt. Når du drar på butikken for å handle inn til dagens middag er det ikke sikkert du møter på noen du kjenner i det hele tatt, i motsetning til hvordan det ofte er i en distriktskommune.

Det er ikke bare det å ha en nærhet til en folkevalgt som kan være avgjørende når vi tenker på kommunestørrelse. Mindre kommuner øker sjansen for at man for eksempel er medlem av samme idrettslag, går eller har gått på samme skole, og som vi så tidligere i drøftingen under pendling, er det mange som jobber i egen kommune og omgås med en svært stor del av

lokalsamfunnet. Dette kan skyldes at det er færre valgmuligheter når det gjelder idrettslag, skole og arbeidsplasser. Dette kan gi samfunnet en slags identitet.

I en større kommune vil det kunne være flere skoler og idrettslag delt inn etter tettsteder i kommunen. Disse tettstedene vil da kunne få egne identiteter som kan skape store avstander og ofte rivalisering mot hverandre, og som igjen gir rom for at identiteten som kommune svekkes.

I spørsmålet om kommunestørrelse har en betydning for identiteten vil vi konkludere med at mindre kommuner har en større anledning til å ha kontakt med politikere på fritiden, noe som kan være med på å styrke identiteten. I større kommuner som sentrumskommunen kan dette bli utfordrende ettersom befolkningstallet er såpass høyt og avstanden til politikerne større. Dette kan føre til at identiteten er sterkere til tettstedene i kommunen i stedet for kommunen som en helhet.

6.4. Tas identitet i betraktning av lokalpolitikere?

Tar kommunepolitikere hensyn til innbyggernes identitet ved en beslutning om en sammenslåing?

Vår arbeidshypotese er at politikere i distriktskommuner i større grad vektlegger innbyggernes identitet i kommunesammenslåingsprosesser.

Når vi nå skal drøfte hvorvidt innbyggernes identitet tas i betraktning i en kommunesammenslåingsprosess er det viktig å fastslå at dette er noe som ikke kan generaliseres. Grunnen til dette er at det er opp til hver kommune hvorvidt kommuneidentiteten blir prioritert, og om de velger å ta beslutninger med hensyn til kommuneidentiteten fremfor kommunens funksjonalitet.

I distriktskommunen påpekte samtlige politikere at identitet var en faktor de tok hensyn til ved beslutningen angående en eventuell kommunesammenslåing. Som nevnt i kapittel 5.5 ga informantene oss informasjon om partiets ståsted vedrørende identitet i en kommunesammenslåingsprosess. Informanten fra Arbeiderpartiet sa følgende: "Det har blitt lagt mer og mer vekt på hva publikum mener." "Det er ikke et "vi" og et "de" der ute, men et "oss"".

Både informanten fra Høyre og informanten fra Senterpartiet i distriktskommunen forklarte at de gjennom en demokratisk prosess tar innbyggernes identitet i betraktning, ved at innbyggerne selv tar avgjørelsen på hvorvidt identitet er viktig eller ikke gjennom en folkeavstemming. Informantene sa følgende: “Det er flertallet som bestemmer. Det er en demokratisk prosess” (sitat: informanten Høyre distriktskommunen), “jeg tror identitet er veldig avgjørende for om folk sier ja eller nei til en kommunesammenslåing” (sitat: informanten Senterpartiet distriktskommunen)

En av grunnene til at identiteten kan være en avgjørende faktor i distriktskommunen er størrelsen på kommunen, og det at innbyggerne kjenner lokalpolitikere. Det blir vanskelig å ikke ta innbyggernes ønsker til grunn ettersom de fleste har et visst forhold til lokalpolitikere - ikke bare som politikere, men også som innbyggere i kommunen.

I sentrumskommunen mente to av tre politikere at identitet var viktig, men at det funksjonelle veide tyngre ved beslutningen om en sammenslåing skal gjennomføres. Informanten fra Arbeiderpartiet forklarte det med at “tilhørighet og identitet er følelser og verdier som ikke behøver å veie så veldig tungt hvis det er andre tungtveiende grunner som gjør at du må skape tjenester og tilbud til innbyggerne som går over et større perspektiv”. Informanten fra Høyre tenkte fremtidsrettet og forklarte at “innbyggernes identitet veier i vurderingen om sammenslåing, men poenget er hva som er det beste for sentrumskommunens innbyggere om 20 til 30 år”. De legger vekt på at det var viktigere å ta hensyn til de som skal fortsette å være en del av kommunen om 20-30 år og at det å tenke langsiktig er avgjørende for å sørge for kommunens beste. Dette samsvarer også med arbeidshypotesen som legges frem i starten av dette kapittelet.

Dersom det er slik at det er en større identitetsfølelse i distriktskommuner enn i sentrumskommuner, kan det tenkes at identitet blir mer ivaretatt av politikere i distriktskommunene også. Grunnen til dette kan være at det er et større press fra innbyggerne, siden "alle kjenner alle", men også at lokalpolitikere selv kjenner de har tilknytning til kommunen.

Avslutningsvis kan vi konkludere med at innbyggernes identitet i sentrumskommunen ikke prioriteres av lokalpolitikere i like stor grad som i distriktskommunen. Dette ettersom de to største partiene i sentrumskommunen veier funksjonalitet fremfor følelser, og statistikken viser at nærheten til de folkevalgte i kommunen generelt er svak. Partiene i

distriktskommunen er i større grad opptatt av at demokratiet og innbyggernes ønsker tas i betraktning når avgjørelser angående en kommunesammenslåing skal tas.

7. Konklusjon

I denne bacheloroppgaven besvarer vi følgende problemstilling: *“Er identitet en faktor som påvirker en distriktskommune i større grad enn en sentrumskommune ved en kommunesammenslåing?”*

I denne oppgaven har vi belyst følgende forskningsspørsmål: Har innbyggernes alderssammensetning innvirkning på kommuneidentiteten? Har bo- og arbeidsmarked innvirkning på kommuneidentiteten? Har kommunestørrelse en betydning for kommuneidentiteten? Tar kommunepolitikerne hensyn til innbyggernes identitet ved en beslutning om en sammenslåing?

I drøftingen kom det frem at innbyggernes alder ikke hadde noen betydning for om de følte tilknytning til kommunen eller ikke. Det som imidlertid viste seg å påvirke identiteten var hvor lenge innbyggerne har bodd i kommunen. Ettersom sentrumskommunen har høy flytteaktivitet, kan dette tyde på at identiteten er noe mindre enn i distriktskommunen.

Andre faktorer vi kom frem til at hadde noe å si for identiteten til innbyggerne er hvorvidt de arbeidet i egen kommune eller ikke. I sentrumskommunen var arbeidspendlingen langt høyere enn i distriktskommunen. Dette peker på at en stor andel innbyggere i sentrumskommunen tilbringer mye tid utenfor kommunegrensene, som kan føre til svekket tilknytning til egen kommune.

Kommunestørrelse var også en faktor som hadde betydning for innbyggernes stedsidentitet ettersom dette henger sammen med nærheten innbyggerne har de folkevalgte og hvorvidt de tar hensyn til innbyggernes identitet i en sammenslåingsprosess. I en mindre kommune tyder studien på at innbyggerne har en større påvirkningskraft på kommunepolitikernes avgjørelser, og kommunepolitikerne vil derfor også i større grad ta hensyn til innbyggernes ønsker. Vi kan derfor konkludere ut ifra både statistikk og intervjuer at lokalpolitikere i større grad tar hensyn til følelser i distriktskommunen og fornuft i sentrumskommunen.

Ut i fra vår drøfting av forskningsspørsmålene ser vi at det er flere faktorer som tyder på at identiteten er viktigere i distriktskommunen enn i sentrumskommunen.

Det er flere teorier og forskningsdesign som ikke er trukket inn i denne studien, og som kunne ha gitt andre resultater.

Ved å se på flere faktorer enn de fire vi har valgt å fokusere på, ville man mest sannsynlig få et mer utfyllende bilde av hvordan identiteten er i de to kommunene, eksempelvis ved å se på innvandring, integrering og involvering i kommunale tjenester og tilbud.

Av de faktorene vi har avgrenset mener vi at effekten av innvandring er spesielt egnet for videre forskning.

Litteraturliste

- Arbeiderpartiet. u.d. *Kommunesammenslåing - kommunereform og regionreform*. Funnet april 19. 2017.
https://www.arbeiderpartiet.no/politikken/kommunestruktur/?gclid=Cj0KEQjwuOHHBRDmvsHs8PukyIQBEiQAIEMW0ITvjLH6gvem7BMBTmg0Sz-n1SLWfbZF_A0ij-gx9PQaAqWI8P8HAQ.
- Bush, Tor. 2013. *Akademisk skriving for bachelor- og masterstudenter*. Bergen: Fagbokforlaget.
- De nasjonale forskningsetiske komiteene. 2016. *Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi*. Oslo: De nasjonale forskningsetiske komiteene, 27. april.
- Distriktskommunen. 2015. *Valgresultater for distriktskommunen*. 15. september. Funnet april 28., 2017. <http://www.████████.kommune.no/17229.Valgresultatet-for-████████.html>.
- Distriktskommunens vgs. 2017. «████████ vgs.» *Distriktskommunens Videregående skole*. 20. februar. Funnet mai 14. 2017.
<https://████████.vgs.no/Studietilbudet/Studietilbudet-ved-████████-VGS>.
- Frisvoll, Svein, og Reidar Almås. 2004. *Kommunestruktur mellom fornuft og følelser - Betydningen av tilhørighet og identitet i spørsmål om kommunesammenslutning*. Sluttrapport, Universitetsenteret Dragvoll, Trondheim: Norsk senter for bygdeforskning.
- Hanssen, Gro Sandkjær, Marit Kristine Helgesen, og Signy Irene Vabo. 2014. *Politikk og demokrati - En innføring i stats- og kommunalkunnskap*. 3. utgave. Oslo: Gyldendal Akademisk.
- Høyre. 2017. *Vi tror på Norge - Høyres program for 2017-2021*. Program, Høyre.
- ████████ fylkeskommune. 2016. «Fylkesstatistikk 2015.» █████████ fylkeskommune. 15. juni. Funnet mars 30. 2017. <https://www.████████.org/Om-fylkeskommunen/Organisasjonen/Strategisk-stab/Statistikk-kart-og-analyse/Fylkesstatistikk-for-████████-2015>.
- Jacobsen, Dag Ingvar. 2009. *Perspektiver på Kommune-Norge - en innføring i kommunalkunnskap*. 5892, Bergen: Fagbokforlaget.

- Johannesen, Asbjørn, Per Arne Tufte, og Line Christoffersen. 2011. *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. 4. utgave, 2. opplag. Oslo: Abstrakt forlag.
- Karp, Tom. 2014. *Endring i organisasjoner - ideologi, teori og praksis*. 1. utgave. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 2016. *Lov om kommuner og fylkeskommuner (kommuneloven)*. 1. juli. Funnet mai 7., 2017.
https://lovdata.no/dokument/NL/lov/1992-09-25-107#KAPITTEL_1.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 2015. *Meld. St. 14*. Stortingsmelding, Regjeringen, Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- Kommunal- og moderniseringsdepartementet. 2014. *Prop. 95 S*. Kommuneproposisjon, Regjeringen, Oslo: Kommunal- og moderniseringsdepartementet.
- . 2014. «Regjeringen.no.» *Kommunereform - Oppdragsbrev til Fylkesmannen*. 3. juli. Funnet mars 3., 2017. <https://www.regjeringen.no/no/dokumenter/Kommunereform---Oppdragsbrev-til-Fylkesmannen/id764999/>.
- Kommunal Rapport. 2017. *Nå har vi 426 kommuner i Norge*. 2. januar. Funnet februar 15., 2017. <http://kommunal-rapport.no/kommunestruktur/2017/01/na-har-vi-426-kommuner-i-norge>.
- Langørgen, Audun, Taryn Ann Galloway, og Rolf Aaberge. 2011. *Gruppering av kommuner etter folkemengde og økonomiske rammebetingelser 2008*. Rapport, Oslo-Kongsvinger: SSB.
- Lund, Per Olav, Per Kristian Alnes, Birgitta Ericsson, Merethe Lerfald, Katrine Gløtvold-Solbu, Roald Sand, Håkon Sivertsen, og Audun Thorstensen. 2016. *Kommunereform - Kommuner i [REDACTED]*. Utredning, Lillehammer: Østlandsforskning.
- Malterud, Kirsti. 2013. *Kvalitative metoder i medisinsk forskning - en innføring*. 3. utgave. Oslo: Universitetsforlaget.
- Næringshagen for distriktsregionen. 2017. «Distriktskommunen: Antall arbeidsplasser fordelt på bransjer.» [REDACTED] *næringshage*. 11. april. Funnet april 29. 2017.
[http://\[REDACTED\].no/wp-content/uploads/2017/04/Bransjefordeling_2017_\[REDACTED\].pdf](http://[REDACTED].no/wp-content/uploads/2017/04/Bransjefordeling_2017_[REDACTED].pdf).
- NRK. 2017. *Flertall på Stortinget: – Disse kommunene blir slått sammen med tvang*. 22. februar. Funnet mars 15., 2017. https://www.nrk.no/norge/flertall-pa-stortinget_-_disse-kommunene-blir-slatt-sammen-med-tvang-1.13390384.
- Opinion. 2015. *Innbyggerundersøkelse - undersøkelse gjennomført for Sentrumskommunen*. Innbyggerundersøkelse, [REDACTED] kommune.

- Saxi, Hans Petter. 2014. *Parlamentarisme - bare for storbykommuner?* 4. februar. Funnet mai 12. 2017. http://kommunal-rapport.no/debatt/parlamentarisme_bare_storbykommuner.
- Senterpartiet. 2015. *Senterpartiets argumentasjonssamling "Valgkampen 2015"*. Argumentasjonssamling, Senterpartiet.
- Sentrumskommunen. 2017. *Folkeavstemning om kommunesammenslåing avlyst*. 27. februar. Funnet april 28. 2017. <https://www.████████.kommune.no/siste-nytt/folkeavstemning-om-kommunesammenslaing-avlyst.54844.aspx>.
- Sentrumskommunen. 2015. *Kommunereformen i sentrumskommunen - Rådmannens utredning av kommunens robusthet - Våren 2015*. Utredning, ██████████ kommune.
- . 2015. *Valgresultat - kommunestyrevalget 2015*. 24. september. Funnet april 28., 2017. <https://www.████████.kommune.no/politikk/valg-2015/valgresultat/>.
- . 2010. *Videregående opplæring*. 19. mars. Funnet mai 14, 2017. <https://www.████████.kommune.no/tjenester/skole-og-utdanning/videregaende-opplaring/>.
- SSB. 2017. «Kommunefakta.» *SSB*. Funnet april 29., 2017. <http://ssb.no/kommunefakta>.
- Store Norske Leksikon. 2013. *Velgeradferd*. 29. august. Funnet mai 2., 2017. <https://snl.no/velgeradferd>.
- Thorstensen, Audun, og Per Olav Lund. 2016. *Innbyggerundersøkelse kommunereformen*. Innbyggerundersøkelse, Bø i Telemark: Telemarksforskning.
- Wadel, Cato. 2014. *Feltarbeid i egen kultur*. 1. utgave, 1. opplag. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.
- Wadel, Cato, og Carl Cato Wadel. 2013. *Den samfunnsvitenskaplige konstruksjon av virkeligheten*. Kristiansand: Høyskoleforlaget.

Vedlegg 1: Intervjuguide

Varighet på intervju: 30 – 60 minutter.

Innledning:

1. Hvem er vi?
2. Intervju i forbindelse med bacheloroppgave på HiOA.
3. Konfidensialitet og bruk av data (den informasjonen som samles inn i intervjuet.)
  - a. Etske retningslinjer i følge "Forskningsetiske retningslinjer for samfunnsvitenskap, humaniora, juss og teologi"
  - b. Anonymisering
  - c. Bruk av opptaksutstyr
4. Spør om noe er uklart og om informanten har noen spørsmål

Partiet:

5. Kan du fortelle kort om partiets lokale hjertesaker?

Sammenslåing generelt:

6. Hva er deres politiske ståsted i forhold til kommunesammenslåing?
  - a. Hvorfor er dere for/i mot en sammenslåing?
  - b. Prioriter de tre viktigste hensyn som bør legges til grunn om hvorfor en sammenslåing bør gjennomføres eller ikke bør gjennomføres.
7. Hva er forholdet til nabokommunene?
  - a. Hvordan er samarbeidet med nabokommunene per d.d? Hva er enkelt og hva er utfordringene?
8. Oppfølgingsspørsmål

Spørsmål rundt identitet:

9. Hva er deres tanker om kommuneidentitet?

- a. Hvor sterk mener du at kommunens identitet er? Hva er det som gjør identiteten så sterk eller ikke?
- b. Tror du innbyggernes alder er en faktor som påvirker hvor sterk identiteten er?
- c. I hvilken grad legges innbyggernes lokale tilknytning/stedsidentitet til grunn når beslutningen om kommunesammenslåing tas?
- d. Hva tenker du om hvordan identiteten i en ny storkommune vil eller bør være? Vil man etter en sammenslåing kunne få en god storkommuneidentitet?

10. Oppfølgingsspørsmål

Avslutning:

- Er det andre ting du ønsker å utdype/legge til? Tanker om kommuneidentitet?
- Takk for at du tok deg tid!